Uit de Pers.

In de *Vrije Kerk* heeft Ds. Bos van Bedum op kalme, bezadigde en waardeerende wijs, nog eens gepoogd, de twee reeksen van denkbeelden, die eenerzijds voor een Theologische Faculteit en anderzijds voor een Theologische School pleiten, naast en tegenover elkander te plaatsen.

Het is interessant zijn betoog voor eigen meening eens op den voet te volgen.

Wij keeren het om.

En daarmeê komen wij tot een ander principium, dat ons meer aantrekt, en dat wij daarom bij de Kerken aanbevelen. Hoezeer wij ook de wetenschap prijzen, en de beoefening der Theologie naar wetenschappelijke methode voorstaan, toch staat het belang der Kerken bij ons bovenaan. Dat belang eischt, dat het predikambt onderhouden worde; dat er beschikte dienaren des Woords zijn; dat er dus gelegenheid bestà tot opleiding van predikanten. Omdat de Kerken daar zoo groot belang bij hebben, zorgen zij zelven voor die opleiding, en omdat de Kerken niet allereerst vragen, wat de wetenschap eischt, en hoe de Theologie *wetenschappelijk* beoefend moet worden, maar vooraf haar eigen welzijn behartigt, komt bij haar de vraag boven, hoe die opleiding moet zijn in het belang der Kerken. Daarover willen zij zelven oordeelen en beslissen, en die opleiding zoo inrichten als voor haar het beste is. Was er dan strijd tusschen den eisch der wetenschap en het belang der Kerken, dan zouden zij hare belangen nooit opofferen aan wetenschappelijke eischen. Bijv. eischt de wetenschap eene universitaire opleiding, en brengt die opleiding mee, dat de Theologie beoefend moet worden ter wille van de wetenschap zelve en niet om op te leiden tot Bedienaren des Woords; mogen de Kerken die Theologie niet beoefenen, maar wel de leden eener Vereeniging voor Hooger Onderwijs, zoodat niet de Kerken er zeggenschap in mogen hebben, maar de inrichting, het bestuur, de regeling enz. aan de Vereeniging moet overgelaten worden, — dan laten de Kerken het aan de belanghebbenden en belangstellenden over, zich aan die eischen der wetenschap en eene vereeniging van wetenschappelijke belangen, doch zij doen wat in haar belang is; desnoods op gevaar af, dat de man van wetenschap haar verwijt, dat zij niet wetenschappelijk handelen, door niet allereerst zich aan de eischen eener wetenschappelijke studie te onderwerpen, en zij zoeken het bewijs te leveren, dat eene kerkelijke opleiding niet minder wetenschappelijke resultaten oplevert, dan eene universitaire; in het geloof, dat aan eene kerkelijke Inrichting de Theologie evengoed wetenschappelijk, d. i. naar wetenschappelijke methode, beoefend kan worden als aan eene Universiteit. Wie zou aan de Kerken dat recht betwisten? Zou dat strijden tegen den aard en het karakter van geïnstitueerde Kerken? Tot die Kerken behooren de ambten, ook de dienst des Woords, en nu zouden zij niet mogen zorgen dat er middellijkerwijze een voldoend aantal en goed gevormde Bedienaren des Woords zijn? En als daartoe noodig is eene Inrichting ter opleiding, zou haar dan met recht en reden ontzegd kunnen worden, om te zorgen dat er zulk eene Inrichting komt en blijft ook, en dat zij die inrichten zooals het voor hare toekomstige Dienaren het best is? Ja, heet het, de Kerken hebben ambten, doch krachtens welk ambt wordt zulk eene Inrichting gesticht en bestuurd? Het ligt niet in het ambt van predikant, ouderling of diaken, om Leeraar of Professor, om Curator of Penningmeester aan zulk eene Inrichting te zijn. In welk ambt staan zij daar dan? In niet één van de Bevestigingsformulieren is er sprake van. Dus de Kerken mogen niet iets doen, al is het in haar eigen belang, tenzij het uitdrukkelijk in een Formulier genoemd is. Als eene plaatselijke Kerk eens behoefte heeft aan een kerkgebouw en pastorie, in welk ambt wordt dat dan uitgevoerd? Wanneer vele Kerken eens behoefte hebben aan een weeshuis, een armhuis, een krankzinnigengesticht, of zoo iets, en zij werken daarin samen, in welk ambt geschiedt dat? Duidelijk genoeg, zegt ge, dat doen diakenen. 't Is wel. Doch als er eens van 50 Kerken diakenen te A of te B samenkomen, en zij laten bouwen, kiezen een bestuur, een directeur enz. In welk ambt werken dezen dan? Wij meenden, dat het ambt van diaken plaatselijk is. Nu kan toch moeilijk een diaken van de Kerk te Bedum in zijn ambt te Groningen werkzaam zijn in zake een weeshuis of een armhuis te Groningen, waarin weesen of armen van een vijftigtal Kerken geplaatst zijn. Is zoo iets niet in de provincie Zuid-Holland het geval? En in welk ambt zijn de bestuurden, de directeur enz. van zulk een weeshuis werkzaam? Neen, maar in zulke gevallen worden er Deputaten gekoten door de Kerken, of door de diakenen der Kerken, zegt ge. Juist. Doch het gebeurt toch, als de Kerken zoo iets meenen te moeten doen in haar wel begrepen belang. Neemt eens, dat de Kerken het rekenden in het belang harer predikanten, dat er in iedere provincie een bibliotheek was, met al de voornaamste theologische werken uit alle eeuwen, opdat de predikanten die gratis konden lezen. Er werd een huis gebouwd, boeken gekocht, een bibliothecaris aangesteld enz. door de gezamenlijke Kerken eener provincie. In welk ambt deden zij dat? Of zouden de Kerken zoo iets niet mogen doen? Er wordt somtijds een wonderlijke voorstelling gegeven van eene geïnstitueerde Kerk, alsof zij alleen bestaat onder den Dienst des Woords en der Sacramenten. Dus des Zondags in de Kerk, en bij nog andere gelegenheden samen gekomen. Is echter een lid der geïnstitueerde Kerk 's Maandags in zijn beroep werkzaam, dan moet hij niet beschouwd worden als lid eener geïnstitueerde Kerk, maar als lid van de Kerk als organisme en als zoodanig moet hij in zijne zaken trouw en eerlijk handelen. Dus als de kerkdienst geëindigd is, gaat de geïnstitueerde Kerk uiteen, en de leden handelen verder in kwaliteit van leden eener Kerk als organisme, totdat zij weer opgeroepen worden tot den dienst des Woords. Wij oordeelen, dat een lid eener geïnstitueerde Kerk altijd en overal lid der Kerk is, en dat hij in al zijn doen en laten, juist als lid eener geïnstitueerde Kerk, te meer geroepen is tot goede werken. De tucht is dan ook niet alleen over dat wat hij doet in het ambt of onder de bediening van één der ambten, maar ook over dat wat hij doet als lid van een huisgezin, of als lid der maatschappij, of als man van wetenschap. Zoo zijn er ook, die aan iemand tal van bevoegdheden toeschrijven als lid der Kerk als organisme; doch hem daarvan veel ontzeggen als lid eener geïnstitueerde Kerk. Als lid der Kerk als organisme mag hij de Theologie als wetenschap, d. i. de Theologie wetenschappelijk beoefenen; doch als lid eener geïnstitueerde Kerk mag hij dat niet doen. Waarom niet? Verbiedt hem dat Gods Woord? Wij zouden liever zeggen: al wat iemand doen mag *als lid* der Kerk als organisme, mag hij ook doen als lid eener geïnstitueerde Kerk. Omgekeerd echter mag iemand iets doen als lid der Kerk als organisme, wat hij niet mee doen mag met eene geïnstitueerde Kerk, waar hij geen lid van is. Dat men de dingen die maatschappelijk zijn, onderscheidt van die welke kerkelijk zijn, is iets anders. Die terreinen dient men uit elkander te houden. Op kerkelijke vergaderingen worden alleen kerkelijke zaken behandeld. En tot die kerkelijke zaken behoort zeer zeker ook de opleiding tot Bedienaren des Woords, die de Kerken wenschen te dienen. En allen die aan zulk eene Inrichting mee werken, zijn in kerkelijke zaken bezig; want zij dienen de Kerken. Zij zijn ook op kerkelijke wijze werkzaam, want zij worden tot hun werk door de Kerken benoemd. Zij zijn dan niet bezig in de gewone ambten van predikant, ouderling of diaken; hunne vergaderingen zijn ook geene gewone kerkelijke vergaderingen als kerkeraad, classis, synode; er wordt ook geen nieuw ambt door gecreëerd, doch zij werken in het werk des Heeren; zij doen namens de Kerken, wat in haar belang is; zij dienen de Kerken; zij worden er door de Kerken toe aangesteld en zijn aan de Kerken verantwoording verschuldigd; zij doen namens al de Kerken wat eene Kerk alleen niet wel doen kan; door hunne medewerking wordt het predikambt onderhouden, en doen dus de Kerken wat haar recht en roeping is, waaraan zij zich door geene eischen der wetenschap mogen laten onttrekken. Wij blijven met deze voorstelling in de historische lijn; komen niet in conflict met de practijk der Gereformeerde Kerken, en wijzen een weg aan, die practisch onder den zegen des Heeren de beste vruchten afwerpt voor de Kerken.

Natuurlijk kon onder de rubriek *Pers* hierop niet worden ingegaan.

Slechts zooveel zij ons daarom thans vergund op te merken, dat wij de uitgangspunten van dit betoog over het begrip *opleiding*, over de verhouding van de kerk als *organisme* tot de kerk als *instituut*, over de onderscheiding tusschen *ambtelijke* en *persoonlijke handeling*, gaarne aan critiek zouden willen onderwerpen.

Het baat toch niet, of men al op zulke algemeene stellingen voortborduurt, als niet eerst al zulke begrippen en onderscheidingen scherp bezien en getoetst, en in die toetsing procthoudend zijn bevonden.

Gelukkig dat er tijd is, eer weêr de Synode saamkomt.

In kalmte kunnen en moeten al deze punten ter sprake worden gebracht.

En als Ds. Bos op deze wijze de zaken behandelt, dan is ons niets liever dan ook met hem deze gewichtige belangen publiekelijk te bespreken.

Officieele Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 15 Januari.)

Kerkelijk Gymnasium te Kampen.

De 11e Januari 1897 was voor het Gymnasium een gewichtige en blijde dag.

Aan den avond toch van dezen dag werden Dr. F. F. C. Fischer als Rector, en de heeren Dr. W. H. Nieuwhuis en J. J. Esser als Leeraren met een toespraak van den Voorzitter der Commissie van Toezicht, Dr. G. van Goor, tot hunnen nieuwen werkkring ingeleid; waarna de Rector, na kort uiteengezet te hebben, welken eisch het Gereformeerd beginsel voor het Gymnasiaal onderwijs stelt, zijne taak ook namens zijne medeleeraren aanvaardde.

De heeren C. Mulder, Johs. Kapteijn en H. Bijleveld — de laatste als Leeraar van het Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam — gaven daarna uiting aan hunne gevoelens van blijdschap over deze groote aanwinst voor het Gymnasium.

Prof. D. K. Wielenga, Rector der Theologische School, sloot dit plechtig en tevens genoeglijk samenzijn met dankzegging.

Namens de C. v. T.
H. v. d. Vegte, *Secr.*

Zending onder de Joden.

Uit de aanbevolene broeders hebben de deputaten een viertal geformeerd, en dezen uitgenoodigd, om op hunne vergadering te verschijnen, ten einde, als zij daartoe vrijmoedigheid vinden, uit hen eene keuze te doen. Dringend wordt deze gewichtige zaak aan het gebed der kerken aanbevolen.

A. H. Gezelle Meerburg, *Secr.*

Voor Kinderen.

HET VIJFDE GEBOD.

III. *(Slot).*

Toen de koning het verhaal gehoord had, dat Von Zieten hem deed, glimlachte hij vergenoegd, en zijn ouden generaal aanziende sprak hij: »Dat is heel mooi gehandeld van dien ritmeester, dien Kurzhagen. Ik zal het onthouden."

Meteen nam de koning een snuifje, gelijk hij elk uur ettelijke malen deed, en teekende toen in een zakboekje den naam van den ritmeester op.

Twee jaar later bevond deze laatste zich eens te Berlijn, waar hij heen gegaan was om zijn oude vrienden op te zoeken. Want die woonden veelal daar, en 't was voor de meesten niet gemakkelijk naar het verre Parchim te reizen. Hij werd hartelijk door zijn oude strijdmakkers ontvangen, en nu hier dan daar tegast genoodigd, ook bij Von Zieten.

Of 't nu daardoor kwam of door iets anders, genoeg, koning Frederik hoorde ook van Kurzhagen spreken, en herinnerde zich dadelijk den naam. Uit het zakboekje was het verdere te halen en zie, op een mooien dag ontving onze gewezen ritmeester de uitnoodiging om bij Z. M. Koning Frederik te komen eten.

Onze vriend zag er wel wat tegen op, want in zulk hoog gezelschap had hij zeker nog zelden den maaltijd gebruikt, maar aan den anderen kant was het toch ook een bijzondere eer, die hem aangedaan werd. Hij kon en wilde 't dus niet afslaan, en verscheen op 't bepaalde uur ten paleize.

De koning, die met alle menschen wist om te gaan, bracht Kurzhagen dadelijk geheel op zijn gemak, door hem vriendelijk toe te spreken, en naar de tafel te geleiden. Daaraan waren ook vele groote heeren genood, meest krijgslieden, van welke Kurzhagen er verscheidene kende. 't Gesprek was zeer levendig en liep over de veldtochten, in den zevenjarigen oorlog tusschen Pruisen en Oostenrijk, over den strijd tegen den Oostenrijkschen maarschalk Daun, de slagen bij Rossbach en Leuthen en zooveel meer. Gelukkig kon Kurzhagen van dit al meespreken, en de koning zorgde wel dat zijn gast uit Parchim telkens aan het woord kwam. Zoo verliep de maaltijd recht genoegelijk voor onzen ritmeester, nog minder ter oorzake van de lekkere spijzen, dan wel wegens de vriendelijkheid van zijn koning.

Doch deze had intusschen niet vergeten waarom hij Kurzhagen aan zijn tafel had genoodigd, en wilde gaarne weten of de ritmeester dezelfde nederige, ouderlievende man van vroeger gebleven was. Zoo wendde hij zich dan in een oogenblik, toen bijna niemand sprak, tot hem met de vraag:

»Maar wat ik nog zeggen wilde, ritmeester, uit welk stamhuis zijt ge toch eigenlijk. Wie zijn uw ouders?"

Verscheiden adellijke heeren, die wel wisten wie Kurzhagen was, spitsten de ooren, om te vernemen wat de ritmeester zeggen zou. Doch deze antwoordde zeer eenvoudig:

»Ik ben uit een boerenhuis afkomstig, Sire, mijn ouders zijn boerenlieden, en ik deel thans met hen 't geluk, dat ik aan Uw Majesteit te danken heb". Met dit laatste doelde Kurzhagen op het jaargeld, dat hij na volbrachten dienststijd van den koning had ontvangen en dat niet gering was.

Weer vloog een glimlach over Frederiks ernstige trekken, toen hij die woorden hoorde. Hij stond op, drukte Kurzhagen de hand en sprak:

»Gij hebt wel gelijk, mijn waarde ritmeester; wie zijn ouders eert is een man, waardig zelf geëerd te worden. Wie hen gering acht verdient niet geboren te zijn."

Daarop hief de koning zijn glas op, en dronk Kurzhagen's gezondheid; al de heeren stemden haarmeê in. En toen nu de ritmeester afscheid nam en straks huiswaarts reisde, had hij er zeker geen berouw van, zijn ouders geëerd te hebben.

Maar als nu reeds een koning, die hoe groot ook, zich niet liet leiden door Gods Woord, zooveel eerbied had voor een zoon, die vader en moeder eerde, hoeveel te meer behooren wij dan niet het gebod Gods te eeren, dat ons zulks leert. De Schrift zegt ons, dat het 't eerste gebod is met een belofte. En al wordt die belofte dikwijls verkeerd verstaan en schijnt zij dan niet uit te komen, toch is zij volkomen waarheid.

Maar denkt er wel aan, vrienden, dat gij uw ouders niet eeren moet, om daardoor zelf weer eer bij menschen te winnen, gelijk ook wel gebeurt, maar omdat de Heere God het wil en zijn gebod goed is, gelijk gij zult ondervinden als gij het opvolgt. (Evenmin moet gij denken, dat gij b.v. uw vader eert als ge hem »ouden heer" noemt, wat een heel leelijke uitdrukking is). Hem eeren is hem *liefhebben;* daarin is alles besloten.

EEN RAADSEL.

(Wie het al weet mag het overslaan).

Wie kent een huisje teer en klein
Toch vrij van vorst en zonneschijn,
En ook de wonderbare stad
Die duizend huisjes zoo bevat?
Ze is met een krijgsmacht sterk bezet
Die dagelijks haar waapnen wet.
Al 't volk doet flink bij 't werk zijn best
En plant zich voort in Oost en West.
Men gaat er uit en komt weer thuis,
En brengt de zoete waar naar huis.
Ook heerscht er orde en goed bestuur
Men past er trouw op tijd en uur,

Wie kan die stad zoozeer te roemen
Gelijk haar vlijtig volk, nu noemen?

HET TIJDELIJKE EN HET EEUWIGE.

Parmenius, een leeraar uit de 3e eeuw, ontmoette eens eenige heidensche wijzen, die tot hem zeiden:

»Welk onderscheid is er eigenlijk tusschen uw godsdienst en den onzen. Wij bidden tot onze goden en wij danken hen, en evenzoo doet gij tot uw God, dien gij zegt dat bestaat, schoon hij nergens is te zien.

»Gij hebt zelf het onderscheid reeds aangegeven", sprak Parmenius.

»Hoe dan?" vroegen de wijzen.

»Wel", antwoordde Parmenius, »gij zegt, dat mijn God niet is te zien. Zooals ieder weet zijn uw goden wel te zien, want gij plaatst hen in uw tempels. Let nu wel: van die goden die gij ziet vraagt gij ook louter zienlijke dingen, aardsche zaken zooals rijkdom, gezondheid, een lang leven, allerlei dat tot deze wereld behoort. Doch wij, die den onzienlijken God aanbidden, vragen ook allereerst en allermeest van Hem onzichtbare dingen, maar die juist de wezenlijke en blijvende zijn, schuldvergiffenis, vrede, zaligheid. En het tijdelijke beschouwen wij als hetgeen Hij daarbij geeft naar zijn welbehagen; wij vragen er ook om, doch alleenlijk naar Zijn wil."

Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op aarde zijn, zegt de Schrift. Niet dat wij Gods tijdelijke gaven mogen verachten of er onverschillig voor zijn, maar »eerst het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid."

Hoogenbirk.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken

Beroepen: Rinsumageest en Sybrandahuis, C. W. E. Ploos van Amstel, te Zwolle. — Te Lier (bij Delft), S. O. Los, te Zalk c. a. — Ottoland (cl. Dordrecht) voor de 2e maal: D. Koffeberg, te Barneveld. — Tiel, E. C. B. van Herwerden te Brielle.

Bedankt: Bierelinge c. a., A. Voogel, te Dinteloord. — Rhoon c. a., N. G. Kapteijn, te Leerdam. — Ter Neuzen, R. W. de Jong Bzn., te Holten (cl. Deventer).

Nederlandsche Hervormde Kerk.

Beroepen: Harkstede, A. O. Heslinga, cand. — Nijega en Elahuizen, A. Rodenburg, cand. — De Lier (bij Delft) G. Timmer, te Giessen-Nieuwkerk en Neder-Slingeland. — Beilen, J. R. Slotemaker de Bruyne, te Haulerwijk. — Knollendam, W. van Roggen Jr., cand. te Sloten (N.-H.). — Druten, M. J. Beukenhorst, cand. te Doetinchem. — Marum, N. P. van Es, te Buurmbergum. — Burgwerd, W. Zijlstra, te Waddingsveen. — Nootdorp, G. Smit, cand.

Aangenomen: Kedichem, B. Broers C.Jzn. cand. te Zuidland. — Sebaldaburen (Gr.), G. B. Mossel, cand. te Groningen. — Langerak, bij Nieuwpoort (cl. Gouda) P. F. Faber, cand. te Doetinchem. — Rhoon, H. J. Noteboom, te Geldermalsen. — Randwijk, J. J. C. van Toorenenbergen te Genemuiden.

Bedankt: Vlieland, N. de Jagher Meezenbroek te Graft. — Ouddorp (op Flakkee), J. J. van Ingen, cand. te Utrecht. — Nijehaske en Haskerdijken, F. C. Magendans, te Slijk-Ewijk. — Oudshoorn, Avezaath en Schellinkhout, B. Broers C.Jzn. cand. te Zuidland. — Urmond, W. de Visser, te Niehove. — Oud-Vossemeer, H. Kwint, cand. — Midlum, C. van Dis, te Silvolde. — Ossendrecht, W. Oudegeest, te Heerewaarden. — Benesse, H. G. Oldeman, te Ouwerkerk op Duiveland. — Nieuw-Beierland (toez.) P. F. Faber, cand. te Doetinchem. — Veenendaal en Snameer, C. J. Leenmans, te Hoogeveen. — Pernis c. a. (cl. Rotterdam), D. A. Boss van Charante, te Zevenhuizen. — Ellewoutsdijk (cl. Goes), W. van Roggen Jr. cand. te Sloten (N.-H.). — Kruisland (gem. Steenbergen), A. de Joode, te Nieuwhoorn.

Onder vriendelijke dankbetuiging aan zoovele geabonneerden, die de **Administratie** de verschuldigde abonnementsgelden over het afgeloopen kwartaal toezonden, neem ik de vrijheid, hen, die dit nog niet deden, nogmaals aan mijn verzoek te herinneren, om zulks alsnog **vóór of op den 20sten dezer** te doen.

De abonnementsprijs is voor »De Heraut" **f 1.20** per kwartaal.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan terstond bericht gezonden, dat tevens tot quitantie strekt.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, Jan 1897.

Advertentien.

Jes. 28 : 29b.

Ten tweeden male treft de gemeente een zware slag in den korten tijd van 8 dagen. De Heere nam tot Zich onzen geliefden jeugdigen leeraar

Ds. G. KRAMER,

met wien wij slechts 4 weken waren verbonden. Hij doe ons zwijgen en aanbidden; maar ook giete Hij den balsem der vertroosting in het gewonde hart zijner garde en familien en der gemeente.

Namens den kerkraad der Geref. kerk,
H. W. VAN WIJCK.

Monster, 10 Jan. 1897.

De ondergeteekende betuigt zijn hartelijken dank aan allen, die bij de wisseling des jaars hem hun gelukwenschen en heilbeden zonden. Tot zijn leedwezen is het hem niet mogelijk, zooveel vriendelijke belangstelling persoonlijk te beantwoorden. Zij het hem daarom vergund zulks langs dezen weg te doen.

Ds. A. KUYPER.

Amsterdam, 15 Januari 1897.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

DE KINDERDOOP,
beschouwd met betrekking tot het bijzondere, kerkelijke en maatschappelijke leven,
DOOR
J. A. WORMSER.
Derde Druk.
MET EENE INLEIDING VAN
Mr. GROEN VAN PRINSTERER
en een kort woord vooraf van den zoon des schrijvers.
Prijs f 0.90.
De Uitgever:
N. V. Boekhandel,
voorheen HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.

BUSTES in PLASTIEK.
LUTHER en CALVIJN,
formaat 32 × 23, f 5.— per stuk.
Is. da Costa en Mr. G. Groen v. Prinsterer.
formaat 24 × 14, f 3.— per stuk.
PORTRET van CALVIJN,
formaat 72 × 55, f 3.—.
Boekhandel van B. VAN DER LAND,
Amsterdam, Rembrandtplein 18.

VERSCHENEN:
ZONDAGSSCHOOLROOSTER
voor 1897,
BEWERKT DOOR
Ds. N. A. DE GAAY FORTMAN.
Prijs f 0.04; 100 Ex. f 3.—.
AMSTERDAM. N. V. BOEKHANDEL, voorheen Höveker & Wormser.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer C. Verhage, uit Middelburg f 152.50, uit Arnemuiden f 5,50, uit St. Laurens f 6.50, samen f 164.50; door den heer C. Brouwer te Ouderkerk a./d. IJsel, uit Ouderkerk f 64, uit Capelle a./d. IJssel f 41.50, uit Krimpen a./d. L. f 12.50, uit Krimpen a./d. IJssel f 1, samen f 119; door Ds. J. Meyer te Geldrop (1895) f 32.50; van den heer W. C. B. te K., f 1; door Ds. F. W. J. Wolf te Lopik, uit Jaarsveld f 8, uit Lopik f 34, samen f 42; door den heer A. Hacquebord te Drachten f 14.50; door den heer P. van Tuyl te Gameren f 2.50; door den heer J. Diepenhorst te Strijen f 85, door den bode B. J. v. Tent uit Nieuwer-Amstel f 70, door den heer Jn. van Zanten te Zeist f 3; door den heer W. H. Massink te Doorn van G. G. G. f 2; door den heer J. Schouten te Montfoort f 9.50; van H. W. C. te A. f 1; door den heer P. Veenhuizen te Smilde f 1; door Ds. C. S. van der Voet te Leimuiden, uit Oude Wetering f 98; uit Leimuiden f 37,50, samen f 135,50; door den heer W. Post te Lollum f 120. (Wonseradeel III); door den heer W. van der Mark te de Lier f 19.50.

Aan Collecten: (voor de Theologische faculteit).

Van de Geref. Kerk te Bolsward A f 3.82; van idem te Bolsward B f 8.95; van idem te Makkum f 5.38½; van idem te Oosteren f 6; van idem te Wommels f 6.35½; van idem te Cubaard f 4.70; van idem te Wons f 5; van idem te Schraard f 4.78½; van idem te Schettens f 3.98½; van idem te Exmorra f 0.82; van idem te Pingjum f 0.84; van idem te Gaast f 2.90; van idem te Piaam f 2.25; van idem te Breda f 7.82; van idem te Neede f 10.95, van idem te Hijlaard (1/3 coll.) f 4.40.

Aan Schenkingen:

Door den heer C. Verhage te Middelburg van N. N. te W. f 0.50; door den heer W. Wilschut Mzn., van de Christ. Jongel. Ver. te Rijsoord f 2.50; door Dr. J. Hania uit de busjes te Oosterbierum f 5; door den heer G. Kuiper Hzn., te Zwartsluis van G. R. Hzn. f 2; door Ds. H. J. Allaart, van de Zusterver. Phebé te Harlingen f 6; door den heer W. van der Mark, te de Lier van A. de O. f 1; uit de Catechisatiebus van Ds. A. Steyling, te Axel f 2.

Voor de Medische Faculteit:

Door den heer W. v. d. Mark, te de Lier (contributie) f 10; door den heer P. Brandt, te Dordrecht uit de busjes f 13.83½; door Ds. H. J. Allaart, van de zustervereen. Phebé te Harlingen f 6.

Voor het Hospitium:

Door Ds. H. J. Allaart van de zustervereen. Phebé te Harlingen f 6; en 48 genaaide doeken.

Voor het Studiefonds:

Door den heer J. van Dijk te Zutphen van Mej. M. geb. S f 5, van Gez. J. te W. f 3, van Mej. v. D. geb. W. f 5, samen f 13; door Dr. J. Hania te Oosterbierum uit de busjes f 5.

Voor de Bibliotheek:

Door Dr. J. Hania uit de busjes te Oosterbierum f 2,50.

Hilversum. S. J. SEEFAT, *Penningmeester.*

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIËN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO ½ pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

EXCELSIOR.
Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk,
ONDER REDACTIE VAN
A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.
Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Van de hand des Heeren WORMSER verschijnt onder den titel: VAN AMSTERDAM NAAR PRETORIA in „EXCELSIOR" een reeks schetsen en reisindrukken uit Afrika, met vele platen naar laatste opnamen versierd.

DE UITGEVER:
Amsterdam. N. V. BOEKHANDEL, voorheen Höveker & Wormser.

De *Eerste Serie* van de **Goedkoope Uitgave** van
Dr. A. KUYPER's Werken
BEVAT DE VOLGENDE DEELEN:

VOOR EEN DISTEL EEN MIRTH.	à f 0.60,	gebonden	f 0.90
HONIG UIT DEN ROTSSTEEN, Deel I.	» » 1.50,	»	» 1.90
UIT HET WOORD, Deel I.	» » 1.75,	»	» 2.25
Idem, » II.	» » 1.75,	»	» 2.25

Al deze deelen zijn gebonden in nette uniformbanden.

De Uitgever
Amsterdam. N. V. BOEKHANDEL, voorheen Höveker & Wormser.

Heden verscheen bij de Naamlooze Vennootschap BOEKHANDEL, voorheen Höveker & Wormser, te Amsterdam:
De Correspondentie over het Ontslag
VAN
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN,
als Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit,
AANGEVULD
DOOR
Mr. Th. HEEMSKERK,
fungeerend Secretaris van Curatoren der Vrije Universiteit.
Ingevolge opdracht van het Curatorium.
Prijs f 0.45.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. Arnd & Zonen.